

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN OP- EN AFRITTENCOMPLEX 7 AAN DE SNELWEG A17 TE IZEGEM EN ROESELARE (PROV. WEST- VLAANDEREN)

ARCHEOLOGIENOTA PROGRAMMA VAN MAATREGELEN



ABO Archeologische Rapporten 1022

Rapport opgemaakt door: Irene Jansen



Derbystraat 51

9051 Gent

augustus 2019

Dossiernr. 25505.R.01 (intern)

Projectcode: 2019F244

INHOUD

1	Gemotiveerd advies	3
---	--------------------------	---

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke, archeologische en historische gegevens (hoofdstuk 3 en 4) kan een inschatting gemaakt worden van de aard en datering van eventuele archeologische resten ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich op de noordelijke oever van het kanaal Roeselare – Leie in een laaggelegen nat gebied tussen hoger gelegen zandruggen. Door het studiegebied loopt de rivier de Mandel en in de omgeving bevinden zich meerdere waterlopen. Volgens de kartering van de bodemtypekaart bevindt het zuidelijke deel van het studiegebied zich op zeer natte alluviale bodems zonder profielontwikkeling. Deze bodems zijn in geen enkele archeologische periode gunstig voor bewoning. Daarnaast heeft de rivier hier nog in het Holoceen sedimenten afgezet en dus ook gestroomd. Eventuele in situ steentijdartefacten zijn hier dus niet te verwachten. Het was geen gunstige locatie om een kamp op te slaan en daarnaast heeft de rivier hier eventueel afgezet materiaal verspoeld. Sporensites uit latere periodes (post-steentijd) kunnen eventueel nog aanwezig zijn, maar dan eerder resten van aan water gerelateerde activiteiten dan van bewoning of begraving. Het noordelijk deel van het studiegebied is droger (**PdP**-, **ScP**-, **Scf**-, en **Sc(h)**-bodems). Hier komt colluvium voor en bodems gerelateerd aan post-podzolen. Het is niet ondenkbaar dat het colluvium hier paleobodems afdekt waardoor zowel artefacten als sporensites hieronder goed bewaard kunnen zijn. Bovendien zijn dit ook gunstigere locaties voor bewoning. In het colluvium kan er eveneens sprake zijn van sporensites en is het voorkomen van lithische artefacten die niet meer in context zitten niet uitgesloten.

Uit de CAI blijkt dat in de omgeving sporen en/of vondsten uit alle archeologische perioden van steentijd tot en met de postmiddeleeuwen bekend zijn. De meeste meldingen liggen echter hoger in het landschap. Uit de vallei van de Mandel, zoals het studiegebied, zijn vrijwel alleen walgrachtsites uit de postmiddeleeuwen gekend. De dichtstbijzijnde walgrachtsite ligt slechts 200m ten noorden van het studiegebied. Een vindplaats met artefacten uit de steentijd ligt op slechts 400m ten zuiden van het studiegebied. Deze vindplaats komt qua landschappelijke ligging enigszins overeen met het noorden van het studiegebied, op een matig droge zandleembodem vrij dicht langs een waterloop. De artefacten bevonden zich hier voornamelijk in de bovengrond. Op 500m ten zuiden van het studiegebied bevindt zich een grote zone waar sporen uit de metaaltijden en uit de vroege middeleeuwen zijn aangetroffen. Dit lijkt op een drogere donk gelegen te zijn. Uit historische kaarten blijkt dat er in ieder geval vanaf 1770-1778 (de Ferrariskaart) nooit bebouwing op het studiegebied heeft plaats gevonden. De Mandel heeft wel altijd door het studiegebied gelopen evenals de Rodebeek. Deze lagen iets anders dan tegenwoordig het geval is. Op de Ferrariskaart ligt het studiegebied zelfs deels ingeklemd tussen de rivier en een nevengeul, vermoedelijk een oude meander. Met de aanleg van het kanaal en de A17 zijn de rivier en beek deels ingekokerd en door de mens verlegd in het landschap. In recentere tijden, de jaren 70 van de vorige eeuw, is direct ten zuiden van het studiegebied het kanaal Roeselare-Leie aangelegd. Dit is een grote bodemingreep die veel invloed gehad zal hebben op het omliggende gebied. De kaai lijkt logischerwijs te zijn opgehoogd. Daarnaast zijn in de jaren 70 en 80 de A17 en het huidige op- en afrittencomplex aangelegd. Deze liggen verhoogd in het landschap.

Op basis van de landschappelijke analyse en de archeologische en historische gegevens uit de omgeving is er ter hoogte van het noordelijk deel van het studiegebied een matig tot hoog potentieel voor steentijdvondsten. In het zuidelijk deel is er geen potentieel voor steentijdartefactensites. Het gehele studiegebied kent een matig potentieel voor post-steentijd sporensites.

Binnen het studiegebied hebben echter al grote bodemingrepen plaatsgevonden met de aanleg van het kanaal, de huidige A17 met op- en afritten en het verleggen en inkokeren van de Mandelbeek. Uit de hoogteprofielen blijkt duidelijk dat het studiegebied op recente antropogene ophogingen ligt oplopend vanaf 0,5m opgebrachte grond. De toekomstige verstoring in verband met de aanleg van de weg zal zeker niet dieper gaan dan de reeds aanwezige ophoging en verstoring. Het reinigen en dempen van de greppels zal eveneens geen verstoring veroorzaken in de onverstoorde bodem. De nieuw aan te leggen langsgrachten en te verleggen langsgrachten veroorzaken mogelijk wel een diepere verstoring.

Kant Izegem

Zoals uit hoogteprofiel 2 blijkt ligt het grootste gedeelte van het studiegebied kant Izegem op een ophoging van minimaal 1m, behalve daar waar deze over de huidige weg of de Mandel/een huidige langsgracht ligt (cf. hfdst. 3.1.2). In hoofdstuk 2 met de huidige en toekomstige situatie bleek dat de opbouw van de huidige weg met 70cm dikker is dan die van de nieuw aan te leggen weg 67cm. Waar deze op dezelfde plaats komen te liggen veroorzaakt de nieuwe weg dus geen nieuwe verstoring. Waar de weg over een oude langsgracht komt vindt enkel ophoging plaats. De rest van het studiegebied is reeds sterk opgehoogd met minimaal een meter waardoor de aanleg van de nieuwe weg hier geen nieuwe verstoring zal veroorzaken.

Kant Roeselare

Hier valt de nieuwe op- en afrit grotendeels gelijk met de bestaande. Deze zone is reeds volledig opgehoogd voor aanleg van de bestaande op- en afrit. Waar de nieuwe werken buiten deze zone vallen liggen zij ofwel op de helling van de ophoging ofwel op de huidige weg (ter hoogte van de Linkervaartoever/Graankaai). Op de huidige Linkervaartoever/Graankaai gaan de nieuwe werken niet dieper dan de bestaande weg en komt deze zelfs plaatselijk nog iets hoger te liggen dan al het geval is (cf. hfdst. 2). Aanleg van de weg zal hier dus geen nieuwe verstoring veroorzaken.

1.2 SAMENVATTING EN POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de heraanleg van een op- en afrittencomplex aan de snelweg de A17 te Izegem/Roeselare (prov. West-Vlaanderen).

Het doel van dit onderzoek was drieledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van een landschappelijk en archeologisch onderzoek is het studiegebied gelegen op een matig gunstige landschappelijke locatie met een matig archeologisch potentieel. Voor de noordelijke zone is het potentieel het hoogst. Hier kunnen sporen en/of artefactensites aanwezig zijn van de steentijden tot en met de middeleeuwen. Het grootste deel van het studiegebied kent echter een zeer ongunstige ligging voor de aanwezigheid van een

steentijdartefactensite en een matige ligging voor sporensites uit latere perioden. De zeer natte drassige bodem direct aan de meanderende rivier is niet gunstig voor bewoning.

- 2) De geplande werkzaamheden voorzien in de heraanleg van de op- en afritten tussen de Noordkaai en de A17 en tussen de Linkervaartoever en Graankaai en de A17. Langs de nieuwe op- en afritten worden deels nieuwe langsgrachten aangelegd en oude langsgrachten worden deels gedempt. Een rioleringsbuis die een oude langsgracht met de Mandel verbond zal worden weggehaald. Ook zal de koker waardoor de Mandel onder de oprit Kant Izegem stroomt, worden verlengd en worden er nieuwe kopmuren aangelegd aan de uiteindes van de langsgracht aan de inrit naar de windmolen, waar de gracht ingekokerd onder de inrit loopt. De reiniging en demping van de bestaande langsgrachten zal geen invloed hebben op het aanwezige bodemarchief. Deze verstoring bestaat reeds en wordt niet uitgebreid. De (her)aanleg van de wegstroken en wegenissen zal ook geen verstoring veroorzaken. Deels moet het studiegebied hiervoor lichtjes worden opgehoogd, maar dit komt bovenop de reeds bestaande ophoging. Deels zal er ook een beperkte afgraving plaats moeten vinden, maar het studiegebied is reeds sterker en dieper antropogeen opgehoogd en verstoord voor de aanleg van de huidige weg dan dat er afgegraven moet worden voor de aanleg van de nieuwe weg. De rioolbuis die verwijderd moet worden heeft het bodemarchief reeds verstoord en voor verwijdering zal geen extra verstoring nodig zijn.

De bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische resten bestaat uit de aanleg van de nieuwe langsgrachten en de verlenging van de koker voor inkokering van de Mandel. Op het diepste punt hebben de nieuwe langsgrachten een TAW-waarde van 14,72mTAW. Vermoedelijk wordt hierbij het archeologisch niveau geraakt. De totale breedte van de gracht, varieert tussen 6 tot 8m breed. De wanden van de gracht lopen echter schuin af dus het archeologisch niveau wordt niet over de volledige breedte van de gracht bereikt. Daarbij wordt een volledig nieuwe gracht enkel aangelegd over een lengte van ongeveer 80m. Verder komen de grachten over het gehele studiegebied grotendeels overeen met de bestaande grachten. De verlenging van de koker voor inkokering van de Mandel veroorzaakt plaatselijk een grote bodemverstoring waarbij het archeologisch bodemarchief indien aanwezig zeker verstoord zal worden. Dit gaat over een breedte van 15m ter hoogte van de bestaande Mandel. De uitgraving zal echter 2m dieper gaan dan dat de Mandel nu ligt.

- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is zeer laag ten gevolge van de beperkte verstoring die plaats zal vinden. De verstoring van het bodemarchief zal bestaan uit de aanleg van de nieuwe langsgracht en de verlenging van de inkokering van de Mandel. De aanleg van de nieuwe langsgracht veroorzaakt echter een verstoring die zeer beperkt is in breedte waardoor eventueel aan te treffen sporen en vondsten niet in een ruimtelijke samenhang onderzocht kunnen worden. Breder onderzoek is niet mogelijk omdat de gracht met een voorgevormde bak zal worden uitgegraven en bredere uitgraving de wanden instabiel zal maken. Ter hoogte van de verlenging van de inkokering van de Mandel is het bodemarchief reeds grotendeels verstoord door de huidige loop van de Mandel. De nieuwe verstoring die uit de inkokering voortvloeit is slechts zeer beperkt in omvang. Ook hiervoor geldt dus dat het ruimtelijk inzicht bij onderzoek te beperkt in omvang is en indien er archeologische resten worden aangesneden deze niet in een ruimere archeologische context geplaatst kunnen worden.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt **geen archeologisch vooronderzoek geadviseerd**. De verstoring van het bodemarchief is slechts zeer beperkt. Het ruimtelijk inzicht is te beperkt in breedte om voldoende archeologisch inzicht te verkrijgen.